

Hoe de PVV, uitgeblust in Den Haag, volop meedoet in Brussel

Rik Rutten

Marieke Ehlers werkt in het donker, het is niet anders. In haar werkkamer aan de PVV-gang in het Europees Parlement in Straatsburg valt weinig zonlicht binnen, en het TL-licht uit het plafond vindt ze „verschrikkelijk”. Een stalamp van IKEA staat in de hoek, op standje gedimd.

Het is een namiddag in oktober en Ehlers, Europarlementariër voor de PVV, zit midden in de onderhandelingen over het Europese asielbeleid. De Europese Commissie heeft maanden eerder plannen gepresenteerd, met tot nu toe ongekende maatregelen. Migranten kunnen veel langer worden vastgehouden en ze kunnen naar detentiecentra in derde landen worden gestuurd als niemand ze wil terugnemen. Rechtse partijen juichen dat toe, hulporganisaties maken zich zorgen.

Nu is het woord aan het Europees Parlement. Dat moet voordat de wetgeving een feit is besluiten of het in grote lijnen akkoord gaat, of de asielregels nog flink wil bijsturen. Een andere Nederlander in het parlement, VVD'er Malik Azmani, heeft de verantwoordelijkheid gekregen om het standpunt van het parlement te formuleren.

„Ik weet echt niet wat Malik gaat doen”, zucht Ehlers. Ze kan hem slecht peilen, al spreekt zij hem voortdurend aan de onderhandelingstafel. Ehlers zit daar voor de Patriotten, de partij waarbij de PVV in Brussel is aangesloten.

Azmani, vermoedt ze, zal proberen een akkoord te sluiten met de drie middenpartijen die het Europees Parlement al jaren domineren: de christendemocraten, de sociaaldemocraten en de liberalen. Radicaal-rechts zal, net als vroeger, worden buitengesloten.

Maar Ehlers denkt dat het anders kan. Afgelopen week, vijf maanden later, kreeg ze gelijk. De christendemocraten hebben Azmani's plannen aan de kant geschoven en zijn met een verbond van zeer-rechtse tot uiterst-rechtse partijen om tafel gegaan. Hun voorstel kon rekenen op een meerderheid van het Europees Parlement, dat zo verder opschuift naar rechts.

Steeds vaker zet radicaal-rechts in Brussel de toon. En de PVV surft vooraan mee op die golf van verrechtsing. In Den Haag oogt de partij uitgeblust, zonder regeringsmacht en met weglopende Kamerleden. In Europa is daar niets van te merken. Integendeel. Daar wint de PVV aan invloed, nu centrumrechts en radicaal-rechts elkaar steeds vaker vinden rond conservatievere voorstellen: minder regels voor bedrijven, afgezwakt klimaatbeleid, strengere migratieplannen.

Ik dacht: ik kom hier voor m'n rust naartoe, maar het werk stapelt zich op

En dus zijn de stemmen van de zes Europarlementariërs van de PVV nodig. Ineens wil iedereen met ze praten, al wil niet iedereen in het openbaar met ze gezien worden.

„Ik dacht: ik kom hier voor m'n rust naartoe”, grijnst Sebastian Kruis, ooit Wilders' woordvoerder en sinds 2024 lid van het Europees Parlement. „Maar het werk stapelt zich op.”

Weinig te zoeken in Brussel

De agenda van Auke Zijlstra bewijst het. De nestor van de PVV-delegatie in Brussel zit met knaloranje das achter zijn bureau. Al bladerend dreunt hij een bloemlezing op van de afspraken die hij als Europarlementariër sinds de verkiezingen van 2024 heeft gehad, 87 in totaal. „Stichting Vluchteling. Meta. De Finse permanente vertegenwoordiging bij de EU. TU Delft. Hitachi. De Franse bankvereniging. Philip Morris. Urenco. Gemeente Westland.”

Auke Zijlstra zat tussen 2011 en 2019 ook al voor de PVV in het Europees Parlement. Toen hij aantrad, gedoogde zijn partij het eerste kabinet-Rutte. Maar de radicaal-rechtse partijfamilie in Brussel was vele malen kleiner. Geen middenpartij wilde met hen samenwerken.

Zelf had de PVV toen ook weinig te zoeken in Brussel. De partij wilde uit de euro en uit de Europese Unie. Geert Wilders had tijdens de eerste Europese verkiezingscampagne van de PVV, in 2009, gezegd dat de partij het Europees Parlement inging „om het van binnenuit onderuit te halen”.

Daar is nu weinig meer van te merken. De zes PVV'ers moeten er nog steeds aan wennen hoe ze door allerlei organisaties en lobbyclubs worden benaderd. Zijlstra: „Winand Quaedvlieg [de baas van werkgeversorganisatie VNO-NCW in Brussel] zie ik zowat vaker dan mijn vrienden.”

Dat de PVV en andere radicaal-rechtse partijen zo'n hoofdrol zouden gaan spelen in Europa, was geen uitgemaakte zaak. Ook niet toen ze goed scoorden bij de Europese verkiezingen. Het midden heeft stand gehouden, luidde toen de analyse. Radicaal-rechts was versplinterd, de christendemocraten en de sociaaldemocraten waren de grootste twee blokken gebleven.



Europarlementariër Auke Zijlstra (PVV) bij een verkiezingsdebat in perscentrum Nieuwspoor.

foto Robin van Lonkhuijsen/ANP

Maar macht in het Europees Parlement heeft zijn eigen logica. Een vaste coalitie bestaat er niet. Vaak werken de christendemocraten op dossiers samen met de sociaaldemocraten en de liberalen, aangevuld door de groenen. Maar partijen kunnen net zo goed een eigen, alternatieve meerderheid vormen.

Vóór de verkiezingen werden de christendemocraten soms buitenspel gezet, als de sociaaldemocraten, de liberalen en de groenen een akkoord smeedden met de linksere fracties. Door de nieuwe verhoudingen is het omgekeerde het geval. De christendemocraten kunnen ook het aartsconservatieve pad op.

Die verleiding bleek lastig te weerstaan. Al in de herfst van 2024 lieten de christendemocraten hun hardste bezwaren

varen. Ze stemden mee met uiterst-rechts bij het bepalen van de agenda, bij een resolutie die de dubieuze verkiezing van Nicolás Maduro in Venezuela veroordeelde, en bij een bijsluiter bij de EU-begroting waarin geld voor grenshekken werd vrijgemaakt.

Het waren veelal symbolische stemmingen. De andere middenpartijen dachten dat de christendemocraten – verenigd in de Europese Volkspartij, de EVP – het in de eerste plaats deden om hen onder druk te zetten, door te laten zien dat ze een alternatief hadden.

Toch had Auke Zijlstra die grenshekken-stemming gevierd. Met een vreugdedansje en een glaasje port, vertelde hij na afloop: „Ik kon de whisky niet vinden.” Symbolisch of niet, zei Zijlstra: „De realistische constatering is dat er een rechtse meerderheid is.”

Weerzin tegen samenwerking onderschat

„We mogen meedoen van de EVP, maar alleen als we volgen in hun schaduw”, zegt een geërgerde Ehlers in februari 2026, op haar werkkamer in Brussel. Over een blauwe bank ligt een rood-wit-blauwe plaid gedrapeerd. Naast een foto van haar PhD-uitreiking in Zuid-Afrika staat een foto van Donald Trump na de aanslag tijdens zijn verkiezingscampagne, de vuist in de lucht geheven. Aan de kapstok hangen petjes met ‘Make Europe Safe Again’ („gekregen van de ECR”).

Op de rechterflank loopt de irritatie op. De PVV’ers, en de andere radicaal-rechtse Europarlementariërs, hebben de weerzin van de christendemocratische EVP tegen de samenwerking onderschat. De EVP flirt wel met radicaal-rechts, maar wil niets officieel maken.

„Als de EVP ons nodig heeft, komen ze even buurten. Zo niet, dan kunnen we een schop onder de edele delen krijgen”, zegt Auke Zijlstra in januari van dit jaar.

„We kunnen niet dingen blijven bespreken in de donkere wandelgangen van Straatsburg en Brussel, die zij vervolgens als een EVP-plan presenteren”, vindt Ehlers. Want onderlinge gesprekken zijn er wél, benadrukt ze. Ook over het gevoelige onderwerp asiel en terugkeer.

Als de EVP ons nodig heeft, komen ze even buurten. Zo niet, dan kunnen we een schop onder de edele delen krijgen. Ehlers werkt op dat moment al een tijdje aan eigen voorstellen om het terugkeerbeleid voor asielzoekers aan te scherpen. Ze hoopt dat Azmani bereid is die suggestie over te nemen, maar houdt ook al rekening met een Plan B: een akkoordje met de EVP, om Azmani rechts in te halen.

De VVD’er had voorgesteld dat detentiecentra in derde landen – zogenaamde terugkeerhubs – een laatste redmiddel zijn in het beleid, niet meer dan dat. Mensen kunnen niet langdurig worden vastgehouden. Kinderen mogen er niet heen worden gestuurd. Ehlers wil veel minder van zulke voorwaarden stellen. Ze wil ook dat een uitzettingsproces geen vertraging oploopt als een asielzoeker in beroep gaat.

Opmerkelijker dan de verschillen met de ideeën van Azmani is het feit dat haar voorstellen niet zo ontzettend veel afwijken van de plannen van de Europese Commissie, de plannen waarmee ook de 27 EU-landen in grote lijnen hebben ingestemd.





Europarlementariër Marieke Ehlers (PVV) tijdens een plenaire vergadering van het Europees Parlement, in mei 2025.

foto Hans Lucas via AFP

Dat valt vaker op: politici die in hun thuisland bij middenpartijen horen en met middenpartijen regeren, dringen in Brussel aan op rechtser beleid. Maar dat beleid kan in het Europees Parlement vaak alleen met behulp van radicaal-rechts worden aangenomen, ook al willen diezelfde politici uit het midden van zo'n alliantie in eigen huis niets weten.

Wat in Brussel gebeurt, valt niet zo op, zeker zolang de EVP openlijk alles ontkent. Het grootste bezwaar van de christendemocraten is dat ze twijfelen of een fractie als de Patriotten ook echt de stemmen zal leveren die ze beloven. Strenge fractiediscipline is er uit den boze.

Dat wantrouwen ebt langzaam weg. Begin dit jaar lukt het de rechtse partijen om samen een meerderheid te vormen bij twee andere, kleinere stemmingen over migratiebeleid. „Daar”, zegt Ehlers, „zagen we dat we echt op elkaar konden vertrouwen.”

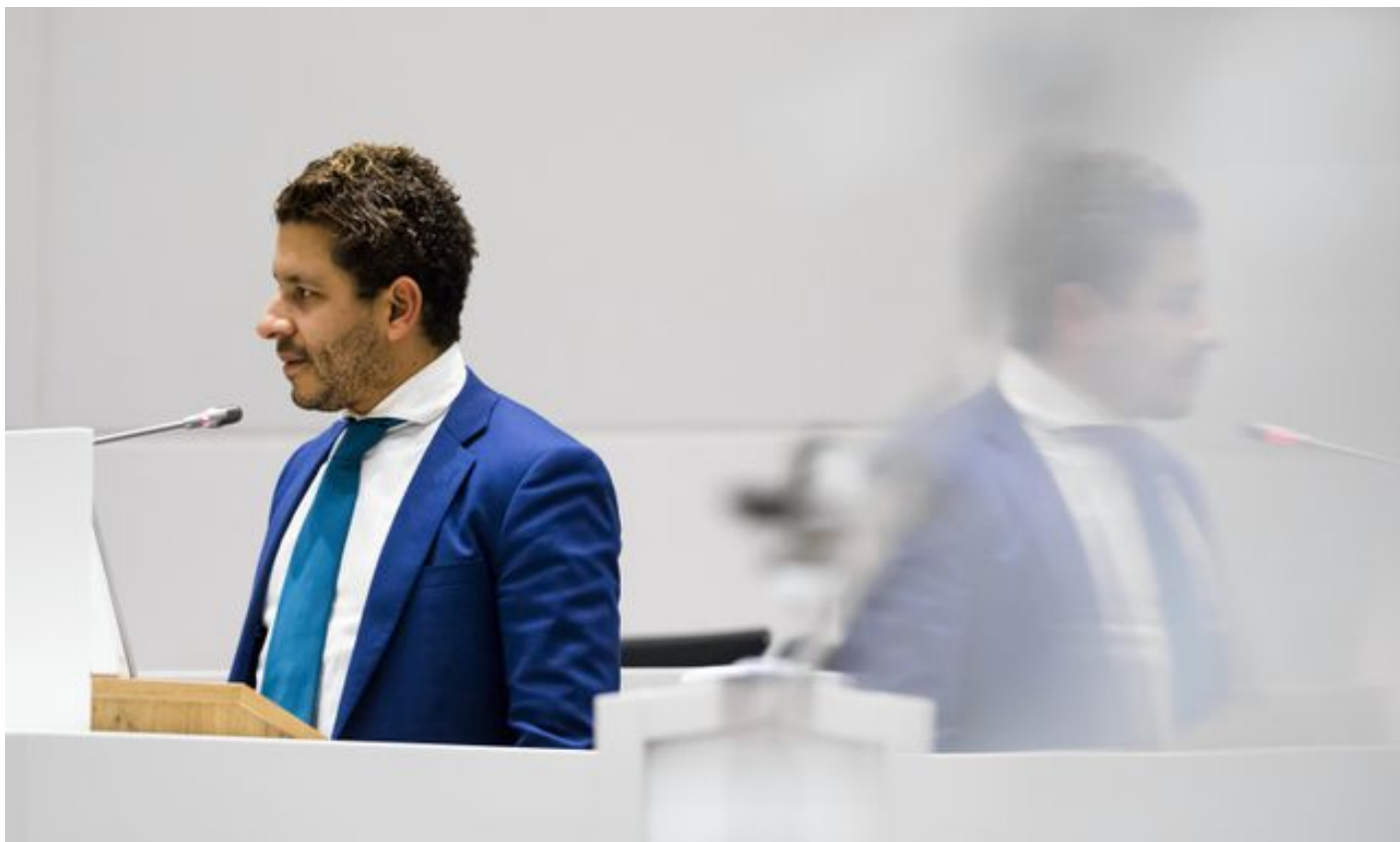
De PVV is amper milder geworden

Dit alles heeft haar partij niet fundamenteel veranderd. De PVV pleit niet meer voor een vertrek uit de euro of de EU. De partij die het Europees Parlement „van binnenuit onderuit ging halen” wil Europa nu „van binnenuit veranderen”. Dát is al een concessie, zegt Ehlers. „Het liefst willen we géén Europees migratiebeleid, gewoon nationaal beleid.”

Maar milder? Dat zijn de PVV'ers in het parlement niet geworden. Zo grijpt Sebastian Kruis een genderdebat aan voor een tirade tegen „de import van barbaren die we hier naartoe halen” onder „een boerka van politieke correctheid”. Zijn critici zet hij weg als „hysterische vrouwtjes”.

In een ander debat klaagt Kruis dat hij „moet mansplainen aan een stel prinsesjes [dat we] massaal vrouwenhaat hebben geïmporteerd (...) want wie voor vrouwen is, is tegen de islam”.

Het is een bewuste keuze. Op „typische PVV-onderwerpen” kiest hij voor een harde lijn, vertelt Kruis later. Als hij debatteert over handelsbeleid of in gesprek gaat met bedrijven, houdt hij zich in. „Dan moet je niet schreeuwend aan komen lopen. Als je handel doet, zit je hier voor de BV Nederland.”



Europarlementariër Sebastian Kruis (PVV), hier nog als gemeenteraadslid in Den Haag, 2019.

foto Bart Maat/ANP

Het doel van deze strategie spreekt voor zich: invloed verwerven, stapje voor stapje.

Migratie leent zich daar goed voor. Het is een onderwerp waarop de PVV zich kan profileren én waarin de politieke consensus snel opschuift. In het publieke debat is het „raam van Overton” of *Overton window*, zoals wetenschappers de grenzen aanduiden van wat als toelaatbaar wordt gezien, hard opgeschoven.

Ehlers weet het: „Het *Overton window* komt onze kant op.”

Als Azmani begin maart vastloopt met zijn asiel- en terugkeerplannen, ziet ze haar kans.

Compromis om middernacht

Nog voor ze het definitieve voorstel heeft gezien, blijkt dat Azmani geen stabiele meerderheid heeft geregeld. De christendemocratische onderhandelaar van de EVP komt nog dezelfde dag met een tegenvoorstel. Daar zitten al suggesties in die Ehlers eerder heeft gedaan.

Die avond, om 10 uur, komen onderhandelaars van de vier rechtse blokken bijeen in het parlamentsgebouw. Daar stellen ze samen een definitief voorstel op. Ze onderhandelen tot middernacht.

Later zal de EVP-top ontkennen dat van enige vorm van samenwerking sprake was. Ten onrechte: meerdere aanwezigen bevestigen het uitvoerige overleg tussen de vier partijen, aan *NRC*.

Het rechtse voorstel haalt een aantal dagen later vrij eenvoudig een meerderheid bij de eerste stemming in de parlementaire commissie. Eind maart stemt ook een meerderheid van het voltallige parlement in met het rechtse pakket. Daarmee gaat het parlement nu onderhandelen met de Commissie en de EU-landen.

Wie niet instemde met het voorstel? Malik Azmani. Hij onthoudt zich bij de stemming, al laat hij zich daarna wel interviewen door het *AD* als „architect van de regeling”.

Ehlers is uiterst tevreden met de uitkomst. En haar enthousiasme over de toekomst van de radicaal-rechtse flank was al gesterkt.

Eerder in de week was ze in Boedapest op CPAC, het Amerikaans-Hongaarse politieke feestje van de aartsconservatieve en radicaal-rechtse beweging. „Dat is zó groot, als je kijkt waar we tien jaar geleden stonden. We zijn het nog altijd niet gewend dat mensen het met ons eens zijn.”

Ze had in Boedapest met gelijkgestemden gesproken en interesse en steun geproefd. Ze had, zegt ze, ook daar gemerkt: samenwerken is cruciaal. „Binnen de Europese Unie krijg je het niet alleen voor elkaar.”